

TUOMAS KYRÖ

**ENNEN
KAIKKI OLI
PAREMMIN,
MIELENSÄPANOITTAJA**

WSOY

TUOMAS KYRÖ

**ENNEN
KAIKKI OLI
PAREMMIN,
MIELENSÄPAHOITAJA**

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ | HELSINKI

© TUOMAS KYRÖ 2018
ISBN 978-951-0-43503-8
PAINETTU EU:SSA

UUSI ÄÄNI

Kyllä minä niin mieleni pahoitin, kun paikallislehti lakkautettiin. Olin kirjoittanut sinne kolmesataa ja viisitoista yleisönosastokirjoitusta, jotka pitivät verisuoneni ja sydämeni kunnossa. Kaikki tiesivät, kuka nimimerkkini takana oli, mutta koskaan siitä ei kenenkään kanssa puhuttu. Oikeista asioista vaikeneminen on taito.

Pumppumittari alkoi pian näyttää korkeita lukemia. Pääsin tohtori Kivinkisen vastaanotolle, joka käski riisumaan paidan ja teki tavanomaiset kuuntelut ja katsomiset. Hänen mielestään oli aika tarkistaa ruokavalio sekä liikunnan ja levon määrä.

Hän epäili että ahkeroin liikaa, minulla oli samoja oireita kuin olympialaisiin valmentautuvilla urheilijoilla. Sanoin, ettei semmoista huolta ole ollut sitten Montrealin olympiakisojen. Ylikunto tarkoittaa aina alikuntoa. Liika lataus liian vähäistä latausta. Hyvä tuntuma huonoa tuntumaa.

Kivinkisen mielestä meidän ei kannattaisi kinata siitä, vaan miettiä kuinka saamme lukemat keskikärrälle ja miehen kuntoon. Kerroin oman diagnoosini, joka oli se että nyt piti taas pitää asioita sisuksissa ja paine pyrki korvista ulos. Kivinkinen ei halunnut kiistää teoriaani ja ehdotti, että alkaisin pitää päiväkirjaa.

Emäntien hommia, ei auta itselle jupina. Kivinkinen kysyi, voisinko ajatella suurempaa sanomalehteä. Kyllä ei ole asiaa julkaisuihin, joissa kirjoitetaan kummallisista tanssiesityksistä ja kuvittelukirjoista eikä koskaan ole viikatevertailua.

Kivinkinen sanoi, että minun pitäisi levätä viikon verran ja seurata tilannetta. Lumitöitä ei saa missään nimessä tehdä ja naapuri voi tuoda postin minulle. Epäilin oliko semmoisessa mitään järkeä. Kivinkisen mukaan täytyi koettaa poistaa mahdollisuuksia yksi kerrallaan. Toinen vaihtoehto oli toki kolata piha aamuin illoin, tehdä hiihtolenkki normaalisti ja kuolla männikköön. Ennen kuin ehdin vastata, hän sanoi tietävänsä että pidän sitä varsin hyvänä vaihtoehtona.

Illalla olin yhteydessä pojantyttäreeni, jonka kanssa vaihdan päivittäin sähköviestin hipaisutelevision kautta. Hän opiskelee Etelä-Korean Soulikaupungissa ja katselee sen takia kaikkea kauempaa ja yllättävästi. Välillämme on seitsemänkymmentä ikävuotta, muu-

tama omalla maaperällä käyty sota, maailman muuttuminen kolauttelusta hipaisuiksi ja sukulaisside.

Likka ehdotti, että voisin soittaa hänelle päivittäin ja purkaa sydäntäni. Kyllä en rasita nuorta ihmistä huolillani. Sitä paitsi aikaeron vuoksi herättelisin häntä väärään aikaan. Likka sanoi tietävänsä toisenkin ratkaisun, yleisönosastot olivat hänen mielestään vanhanaikaisia.

Niin olen minäkin. Uudistumistarpeen jätän Lip-sas-Ilkalle ja Suomen olympiajoukkueen virallisen kisa-asun suunnittelijalle.

– Älä höpötä. Yrität antaa yrmeän kuvan itsestäsi, mutta silmät paljastavat. Sinä olet juuri sitä mitä tähän päivään tarvitaan. Odota. Laitan muutaman linkin.

Hipaisutelevision otsikkokentässä luki BLOGEJA. Se kuulosti koirarodulta, mutta tarkoitti atk-seinälle laitettavia kirjoituksia omasta elämästä tai ajatuksista, juuri sitä päiväkirjahöpinää, josta olin kieltäytynyt. Likka käski minua vaikenemaan ja luennoi julkaisujen lukijamääristä, Suomessa satojatuhansia, kaukoaa-siassa miljoonia. Kyse ei ollut päiväkirjoista, vaan bolgeissa käsiteltiin muotia, perhe-elämää taikka äitiyttä.

Epäilin oliko minulla äitiydestä sanomista. Likan mielestä Suomen bolgi-maailmasta puuttui senioreiden äänet. Hänen itsensä ikäisten maailmankiertäjien

ja kaikkialla-asujien tarinoista taas oli ylitarjontaa. Likka kertoi, että kaukaisaasiassa vanhuksista oli tullut valtavia some-ilmiöitä, Suomesta sellainen puuttuu.

– Täällä on Kimchi-blogi, jota pitää 92-vuotias mummo. Kaikki seuraa sitä. Se on saanut oman televisio-ohjelman.

Kysyin mitä sinne sitten pitäisi laittaa.

– Mitä tänään tapahtui. Mitä siitä ajattelit?

Viime aikoina elämässäni oli tapahtunut se, että eilen hiihdin saman verran kuin tänään. Pojantytär selitti, että parasta ja pahinta oli vuorovaikutus.

Kyllä eivät ihmiset vaikuta vuorotellen vaan samanaikaisesti ja päällekkäin, aina tulee toisen mielipide ennen kuin ensimmäinen on lopettanut. Likka sanoi arvostavansa vastarintaani, mutta uskoi kirjoittamisen vaikuttavan verenpaineeseeni positiivisesti. Yhden asian hän kielsi, ei saa liikaa seurata kommenttikenttää. Siellä saatetaan sanoa ja kysyä ihan mitä tahansa.

Miksi haluaisin tuntemattomien ihmisten kysyvän minulta asioita. Kolehmaiselta on pitänyt kysyä muutamaakin asiaa, mutta hän vastaa aina kysymykseen kysymyksellä. Ennen kuin olin antanut lupaani Likka lupasi hoitaa kaikki käytännön asiat kuntoon. Minun pitäisi vain tehdä päivitys hipaisutelevision muistiinpanoihin taikka sähköviestikenttään ja hän laittaisi sen eteenpäin. Kuvia olisi hyvä olla, mutta aluksi

voitaisiin käyttää sellaisia mitkä hänellä oli valmiiksi omalla koneellaan, vanhoista perhealbumeista skannattuja.

– Sinä olet huikea uusi ääni kentällä!

Ääneni on 83-vuotta vanha. Enemmänkin heikkenee koko ajan.

– Pitää olla houkutteleva titteli.

Titteli? Titteli on herra upseeri taikka rouva kassoörski. Miksei sanota otsikko, miksei enää osata käyttää sanoja tarkasti, ennen kaikki oli paremmin.

– Siinä se! Ennen kaikki oli paremmin! Se haastaa ja ärsyttää ja on sinulle totta.

Kyllä minä tällaisesta bolgitouhusta niin mieleni pahoitan.

– Eli. Ennen kaikki oli paremmin, Mielensäpahoittaja.

Kysyin paljonko bolgi maksaa ja ilmestyykö se jokaikaisena arkipäivänä paitsi peräkkäisinä juhlapyhinä. Yleisönosastokirjoitus oli ilmainen mutta muistokirjoituksesta, en juhli -ilmoituksesta ja osto- ja myyntipalstan ilmoituksista joutuu maksamaan yli sata vanhaa markkaa, vaikka pitäisi sanomisensa hyvin lyhyenä. Saavatko ihmiset kylillä tietää minun bolgeiluistani? Mitä ajattelevat? Tavoittelenko ikuista nuoruutta ja uusia yleisöjä, ahnehdinko katotonta autoa ja ketunnahkaturkkia?

Likka sanoi, että minun pitäisi vain kirjoittaa ja jättää muusta huolehtiminen hänelle.

ENNEN KAIKKI OLI PAREMMIN – SE MIKÄ ALKOI KAUNOSTA PÄÄTTYY RUMAAN

Kyllä minä niin mieleni pahoitin, kun tässä iässä joutuu opettelemaan uusia laitteita.

Kävin koulua kolmekymmentäluvulla ja sen jälkeen käsiala on muuttunut valtiojohtoisesti kerran vuosikymmenessä. Pian ympyrä sulkeutuu ja kirjoitamme nuolenpäillä savitauluun.

Mikä alkoi kaunosta päättyi rumaan, ei ole käsialoja enää olemassakaan. Hipaisulaitteissa valitaan itse kirjainmerkki ja kirjainten koko: ariaali, timenyyromaani vai kuriiri.

Onko sanottavaa? Kirjoittamisesta on tullut liian helppoa ja sen osaavat kaikki, järkevä jää järjettömän alle. Ihmiset jakavat kuvia omasta naamastaan ja ruuista. On nähty avokaadomakrooniannokset ja pinaatin noususuhtanne. Ennen se oli vankileirien ruokaa, nyt sitä syövät

nälkiintyneiden vankien näköiset miljonäärit. Annokset ovat nätit lautasella, mutta ottaako kukaan kuvaa kolmen tunnin kuluttua pöntöstä? Atk-verkkoon eivät kuulu ruumiin päästöt, ainoastaan suusta ja sormista tulevat päästöt.

Liikaa on tilaa. Ajatus karkailee kun sormet karkailevat. Minulla oli joku asia. Käyn sahaamassa pöllejä, jos kirkastuisi.

Kirkastui. Ylinopeudet. Peltipoliisi.

Kamera välähtää, vaikka ylittäisi rajoituksen vain kolmella kilometrillä tunnissa. Minä en sellaisia tee, koska en tee virheitä elämässä. Kolehmainen teki.

Meneekö näin, kyllä menee:

Nuorempi konstaapeli hakee vilmirullan, vie kylän valokuvaamolle kehitettäväksi tai vetäytyy nimismiehen toimiston pimiöön. Kuva kehittyi, selviää että Kolehmainen on ajanut 82 kilometriä tunnissa 80 kilometrin nopeusrajoitusalueella.

Nuorempi konstaapeli tekee paperityöt, käyttää tulostinmustetta, etsii osoitetiedot, käy kahvella, siirtää kirjeen kuoreen, vie postitusosastolle, josta kirjekuori kulkee

postimiehen kyytiin ja kohti Kolehmaista. Ei sakkoa, mutta kirjallinen huomautus pitää lähettää.

Mitä tapahtuu Kolehmaisen kotona? Ukko muistaa ikävän välähdyksen. Viikon verran hän pelkää suursakkoa ja pohtii kuinka saisi vuositulonsa mahdollisimman pieniksi. Tässä vaiheessa on tuhlatu kahdeksan tuntia virkavallan työaikaa, joka olisi pitänyt käyttää suurrikollisten, kuten Markkas-Volvon jahtaamiseen. Kolehmainen puolestaan on äkkäillyt mukavalle vaimolleen ja minulle, turhaan ja unohtanut olennaisia asioita. Kiittämisen ja talvirenkaiden vaihtamisen.

Kuuletteko siellä Pasilan poliisitalossa?! Älkää lähettäkö huomautuskirjeitä, lähettäkää rangaistusvaatimuksia. Opettakaa oikea ajotapa lättähatuille, niin ne eivät tee vanhana virheitä. Keskittykää oman talonne huimausainerosvoin ja rakennusalan väärinkäytöksiin, kuten pintamateriaalien peittämättömyyteen sadepäivinä.

Ps. Ihmeen nopeasti sitä oppii yhden sormen näpyttäjästä neljän sormen käyttäjäksi.

Kyllä oli toisenlaista kirjoittaa ajatuksiaan avaruuteen kuin rajatulle sanomalehden sivulle, postikortille taikka passihakemukseen. Otin pumpppumittarista lu-

kemat kymmenen minuuttia tekstin kirjoittamisen jälkeen. Alapaine oli lievästi koholla, yläpaine samoissa kuin ennen kirjoittamista.

Lähetin tekstin likalle, joka jollakin tavalla kävi sen läpi ja lähetti intternettiin. Siellä olisi eikä kukaan sitä lukisi.

Aamupuuron jälkeen avasin koneen. Sähköviestikentässäni luki, että olin saanut kolmekymmentäkuusi kommenttia. Soitin likalle, jolla oli Soulikaupungissa aivan toinen kellonaika. Hän oli opiskelijatovereiden kanssa soittolassa, mutta huusi mökämusiikin yli että aloitus oli ollut oikein hyvä.

Mikä aloitus, voihan tämä olla lopetuskin. Likan mukaan atk:hon piti laittaa materiaalia jatkuvasti, vain sillä tavalla seuraajamäärät kasvaisivat. Hän näki lukijamäärän omalta laitteeltaan ja suunta oli oikea. Kysyin mikä se suunta piti olla.

– Ylöspäin, aina.

Eikö riitä että pysymme siinä missä olemme.

– Ei riitä. Pysähtyminen on taantumista.

Miksi minä yrittäisin ylemmäs? Katolla käyminen riittää, kahdesti vuodessa täytyy harjata rännit ja katsoa ovatko linnut tehneet pesiä.

Sitten tuli urheiluruutu ja kuvaa suomalaisten keihäsmiesten ja -naisten lämpimän paikan leiriltä, ja taas verenpaine nousi.

KAATUMATAUISET – KEIHÄSKUNNIAN NOUSU JA TUHO

Kyllä minä niin mieleni pahoitin, kun kaadutaan. Nykypäivän keppimiehet osaavat vauhtijuoksun, ristiaskleet, pönkän ja vedon. Miksi heiton tärkeimmällä hetkellä mennään naama edellä tartaniin? Veto lähtee kaksi metriä viivan takaa, vaikka juuri ne metrit tarvitaan tsekinpoikaa ja sakemannia vastaan. Kaatumatauti pilaa komean perinnön.

Kyllä ei ole ollut keihäänheitto tanskalaisten, hollantilaisten taikka vilippiiniläisten laji. Kylää seuraa kylä, aina on seurat menossa ja keppi voi lentää naapuria kylkeen. Suomessa taas on ollut tilaa touhuta, mutta ei mitään touhuttavaa. Keihäs voi napata sivuosuman ainoastaan naapurin lehmän kylkeen, mutta ei siihenkään, kun ei kenelläkään enää ole lehmiä. Ennen oli pelto, metsä, autiotalo, metsä, järvi, päätalo, torppa. Ehkä sikala. Ehkä Paja-Klemetin pontikkapiilo. Päällekkäistaloja ei ollut, oli olympiavoittajia.

Kävin viime kesänä Pöhöniemen Juhannuskisoissa, missä heitti nuori mies nimeltänsä Koistinen. Saattoi olla Kuorinen. Hän heitti kesän parhaan, 82 metriä. Paikallislehdessä mies sanoi olevansa tyytyväinen tulokseensa.

Minä en ole tyytyväinen.

Nuorukainen lupasi viisi metriä lisää, kunhan pääsisi lämpimän maan harjoitteluleirille. Sanoi, että kylmä ja pimeä vievät metrejä ja rampittavat takareittä.

Itselleen valehtelee.

Miksi yhtäkkiä tarvitaan lämpöä kaikkeen, kun kymmenen tuhatta vuotta pärjättiin ilman? Lattioita lämmitetään, mutta pipoa ei pidetä. Paitsi sisällä ja kesällä. Asiaan liittyy Eeyy ja hymyilevät ministerit. Kyllä on kylmä ja pimeä paras paikka harjoitella lapsentekoa, maastohiihtoa ja hanurinsoittoa. Jos keppi lentää pakkasessa, se lentää kaikkialla.

Käyn veistämässä lepästä keihään.

Päivää taas. Lähti se vieläkin yli neljäänkymmeneen metriin, pyöreän kuusikon taakse. Kenellekä tässä muka suoraan kirjoitetaan?

Meidän kylällä oli pyöräilijä nimeltänsä Miettis-Hessu. Hän laittoi pyörän saunan kattoon roikkumaan ja polki. Polki ja polki. Tämän jälkeen siirtyi polkemaan seuraavaa pyörää kalliorinteeseen. Semmoisella kuumaa vuoristoa jäljittävällä harjoitusohjelmalla voitti ympäriajon.

Myös tuli mieleeni Kinnus-Jorma ja Nevalan Pauli. Tästä voitte katsoa ihmiset, jos ette usko:

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2008/06/04/pauli-nevalan-kaamea-heitto>

Kaatuuko Jorma, kyllä ei kaadu. Heittää, tasoittaa vauhdin, pomppii taaksepäin. Pienestä äijästä irtoaa keppi kauas. Katso ja opi.

Ps. Sotavuosina pelkäsin, että velipoika kaatuu. Minä heitin leppäkeihästä ja pysyin pystyssä. Kyllä oli toisenlaista leikkiä.

Jätin hipaisutelevision rauhaan ja join lasin marjamehua. Asetuin sohvalle levolle ja odottelin saamelaisuutisten verran ennen kuin mittasin paineet, rauhoittumista havaittavissa. Testasin huojuttaako kun nousen sohvalta. Ei pahasti.

Mieli oli kirkas mutta niin oli hipaisutelevision näyttökkin, jossa vilkutti taas viestin merkiksi.

Minun kirjoitukseni perään oli kirjoittanut saman-niminen mies kuin se, joka heittojaan kaatui, Kuoris-Simo. Hän kertoi ennätyksekseen 83,48 ja lisäsi, ettei kukaan suomalainen ollut voittanut Ranskan ympäri-ajoa, valehtelijaksi syytti.

Kyllä oli pakko vastata heti. Olen valehdellut elämässäni kolmesti eikä yhteenkään niistä liity keihään-heitto vaan suurimman häpeän pelko. En ollut puhunut Ranskan vaan Sysi-Suomen ympäriajosta. Mäkipylkön kautta Peräsuolle, metsäautotietä Pullukkaan ja takaisin. Miettis-Hessu voitti ylivoimaisesti, vaikka käsivarressa oli sirpaleita Raatteentieltä.

Käsivarteeni unohtamani pumppulaite piippasi, lukemat kohosivat. Irrotin tarrahihnan ja painoin hökötyksen kiinni.

”Mie en toellakaan kaavu heittojeni perrään”, luki näytölläni. Siinä se, ihminen ei huomaa suurimpia virheitään. Päälle puhumista, maiskutusta taikka kaatumisiaan. Kuorinen väitti, että pönkkä pitää ja samalla sekunnilla keskustelumme ilmestyi uusi sivuääni. Nimimerkki, joka käytti kirosanoja, ilmaisi, että kaikki urheilu on lantaa, koska kilpaileminen on patriarkaalinen rakenne.

Lähetin kuvia muutamista riskirakenteista, joista pahin on valesokkeli. Kuoriselle lisäsin vielä, että nuorukainen olisi jo ylittänyt 85 metriä jos vain pysyisi pystyssä. Käskin sitä katsomaan Kinnus-Jormalta

kolme heittoa ja Lusiksen Janiksen kaikki heitot. Kuorinen väitti lajin muuttuneen 1960-luvusta valtavasti, vaikka miehet ne muuttuivat. Hän syytti myös alustaa ja koventunutta kilpailua.

Pyysin kuuntelemaan itseään viisaampaa. Nykyyheittäjien hermo ei pidä. Rädyn Sepolle riitti, kun pääsi kalalle ja otti kolme pilsneriä. Seppo viskasi rautakangellakin yli 90 metriä.

”Elä kuule sie minua neuvo!”

En neuvo, sanon vain.

Kyllä en arvannut mihin heräisin. Likka soitti minulle ja sanoi, että provosointi toimii atk-verkossa aina. Täytyy vedota ihmisten tunteisiin ja käydä kiinni henkilöön. Kaikkien kanssa ei kannata väitellä, on päästettävä asioita menemään, niin ne kuolevat. En halunnut kenenkään kuolevan.

Likka pyysi minua avaamaan iltapäivälehden sivuston hipaisutelevisiostani. Kyllä en ole sellaisia lehtiä koskaan lukenut ja kun luin, niin keltaisella pohjalla luki mustin kirjaimin, kuinka Suomen toiseksi paras keihäänheittäjä oli ilmestynyt uuden bolgin keskustelualueelle ottamaan kantaa itseään koskeviin syytöksiin.

Tuntemattoman bolgistin ja tunnetun keihäsmiehen kiivas keskustelu oli herättänyt laajoissa kansalaisryhmissä suuria tunteita. Kyllä ihmettelin mitä olivat

nämä laajat ryhmät ja suuret tunteet. Likka sanoi että meille oli tullut hetkessä yli kymmenentuhatta seuraajaa.

Missä minua seurataan? Onko kuudessa tarkka-ampujia?

Likka valisti atk-verkkoon tehtävien kirjoitusten säännöistä. Nykyihminen ei jaksa lukea pitkiä tekstejä, ei saa uuvuttaa, pitää palvella.

Kyllä uuvuttaa lyhyt ihminen ihan samalla tavalla kuin pitkä. Pätee vuoden 1962 jälkeen tehtyyn musiikkiin ja Keijoon, joka oli 154 senttimetriä pelkkää puuduttavuutta.

– Pitää vedota seuraajien tunteisiin. Herättää tunteita. Niiden pitää tulla heti silmille.

Minkä?

– Adjektiiveja ja superlatiiveja.

Mitä semmoiset ovat.

– Suomen paras. Maailman hienoin. Uskomaton. Huikea. Myös kehotukset toimii. Koe tämä! Ja listat.

Sysi-Suomen Koriste ja viiluhuoneella teetetyt listat ovat parhaat. Emännälle ne olivat erityisen tärkeitä. Nättiä on, kun on nättiä.

– Kolme maailman parasta jotain. Vaikka lehmää tai pesuainetta. Mitä nyt sulla vois olla. Perunalajiketta. Kirjoitat niistä. Pitää vaihdella kevyempien ja syvällisempien tekstin välillä.

Ennen kaikki oli paremmin. Koulut hirrestä, ei homeesta. Kesät puolipilvisiä, talvet lumisia. Maailma kaukana, naapurit lähellä. Keihäsmiehet pysyivät heittonsa pystyssä.

Paikallislehden lopettaessa Mielensäpahoittajalta katoaa yleisönosasto, ja se on vanhalle miehelle terveysriski. Pojantytär neuvoa isoisää aloittamaan blogin pitämisen, koska verkkoon mahtuvat rikki menneen maailman korjausohjeet ja kaikki mielihapat.

Oikeamielisen jäärän päästöt saavuttavat suuren suosion atk:ssa, joka on täynnä puuterivertailuja, möykkääjiä ja välivuoteensa uupuneita lättähattuja. Vanhan viisaan miehen sanat painavat kuin askel ja osuvat kuin veteraanikisojen moukari.

Ennen kaikki oli paremmin, Mielensäpahoittaja kertoo sekä ihmisten kaipuusta vanhoihin hyviin aikoihin että matkasta kohti tuntematonta tulevaisuutta.

”Mölyt mahaan, katse taivaalle ja käymme läpi nykyajan hyvät puolet. Radio, hyvä, separaattori, hyvä, väritelevisio olympialaisten aikaan, hyvä. Taikinakone emännille. Penisilliini, hyvä.”

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-43503-8

Kannen kuvat ja graafinen suunnittelu Mika Tuominen

**TULOSSA MYÖS
ENNEN KAIKKI
OLI PAREMMIN**
-TV-SARJA JA -BOLGI